

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 5 Issue 01 | pp. 170-174 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

XORAZM VILOYATIDA OLIY TA'LIM XIZMATLARI KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI

Yusupova I.R.

Urganch davlat universiteti

Iqtisodiyot kafedrasida katta o'qituvchisi, mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Xorazm viloyatida oliy ta'lim xizmatlari ko'rsatish samaradorligini oshirish zaruriyati, mavjud imkoniyatlari va asosiy innovatsion yo'nalishlari yoritib berilgan.

Аннотация. В данной статье выделены необходимость повышения эффективности услуг высшего образования в Хорезмской области, имеющиеся возможности и основные инновационные направления.

Abstract. This article highlights the need, existing opportunities, and key innovative directions for improving the efficiency of higher education services in the Khorezm region.

Kalit so'zlar. Ta'lim, oliy ta'lim, xizmat, oliy ta'lim xizmatlari, samaradorlik, innovatsiya, innovatsion yo'nalish.

Ключевые слова. Образование, высшее образование, сервис, услуги высшего образования, эффективность, инновации, инновационное направление.

Key words: Education, higher education, service, higher education services, efficiency, innovation, innovative direction.

Bugungi kunda Xorazm viloyatida oliy ta'lim xizmatlari ko'rsatishning innovatsion samaradorligini oshirish uchun ta'limdagi yuqori sifat va samaradorlikni ta'minlash hisoblanadi. Bu esa talaba uchun to'liq va noyob ta'lim tajribasini ta'minlashga xizmat qiladi. Bu esa ta'lim sifati va dolzarbligini oshirishni taqozo qiladi. Bu borada sifatli tekshiruvlar o'tkazilishi va shu orqali butun jamoa rivojlantirilishi kerak. Bu esa oliy ta'lim tizimdagi o'zgarishlar bevosita zamonaviy ta'lim texnologiyalari va yetkazib berish modellaridan foydalangan holda talabalar kar'erasini oshiladi. Oliy ta'limdagi murakkab va innovatsion ta'lim yondashuvlari tez o'zgaruvchan ta'lim sohasida sifatni yaxshilaydi. Ushbu bosqichga erishishning asosiy usullari o'qitish, o'rganishni boyitish va talabaning tajribasini yaxshilash uchun bulutli, mobil va raqamli texnologiyalarning transformatsion afzalliklaridan foydalanishga asoslanadi. Bu borada ta'lim xizmatlari mahsulot kabi bozorda sotiladi hamda tovarlar potensial xaridorlari va sotuvchilari majmui sifatida talqin qilinadi [1]. Shularga asosan, ta'lim sohasi xizmatlar turli yo'nalishlarga asoslanadi. Bugungi kunda ta'lim xizmatlaridan foydalanish yozma va og'zaki nutqda, ushbu xizmatlarni taqdim etuvchilar va ularni iste'mol qiluvchilar uchun odatiy holatga aylandi [2]. Natijada, oliy ta'lim xizmatlarini ko'rsatish aniq mo'ljalga

asoslanadi. Ya'ni, ta'lim xizmatlari mijozning xizmat ko'rsatish jarayonida faol ishtirok etishini belgilaydi [3].

Darhaqiqat, Xorazm viloyati oliy ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning quyidagi innovatsion yondashuvlari qo'llaniladi:

- **o'quvchilarni tezlashtirish uchun yangi texnologiyalar.** Aloqa oliy ta'lim samaradorligini oshirishning eng muhim omilidir. Muloqotsiz talaba va o'qituvchi munosabatlari to'sqinlik qiladi va shu orqali talabalar erkinlikka erisha olmaydi. Munozara forumlari, suhbatlar, xabarlar va ijtimoiy tarmoqlar orqali o'qituvchilarga qulay foydalanish talabalarni tengdoshlari bilan samarali muloqot qilish va ma'lumot almashish uchun jihazlaydi.

- **interfaol ta'lim va o'qitish.** Bu esa oliy ta'lim muassasalarining keyingi avlodi yangi o'quv dasturlarini loyihalash va yetkazib berishni o'z ichiga olishi kerak. Raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim chegaralarini oshiradi. O'qituvchilar va o'qituvchilar o'zgaruvchan ehtiyojlarga moslashishlari va bilimga oson kirish bilan sinf mashg'ulotlarini yanada interaktiv qilishlari kerak.

- **raqamli guruhlar talabalarning test va topshiriqlarga kirishini ta'minlaydi.** Shu orqali o'qituvchilar onlayn topshiriqlar, testlar, viktorinalar va anketalarni yuklashlari mumkin. Talabalar topshiriqlarga kirishlari va ko'rib chiqish uchun topshirishlari mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarning boshqa sohalarda yaxshilanishiga yordam berish uchun baholarni belgilashlari va sharhlar berishlari mumkin. Natijalarni talabalar va otionalarga tezkor elektron pochta xabarnomalari va SMS-ogohlantirishlar orqali taqdim etiladi. Bu interaktiv raqamli kontentni taqdim etishga katta ishonch beradi.

- **mobil sayohat istalgan joydan va istalgan vaqtda ko'pgina ma'lumotlarga kirishni anglatadi.** Ya'ni, bugungi talabalar texnologiyani yaxshi biladilar. [Mobil ilova](#) yordamida talabalarni zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli hayotga tayyorlash mumkin. Yangiliklar, elektron kitoblar, darsliklar, jurnallar va boshqalarga raqamli kirish huquqini berish mumkin.

- **jadvallar bilan hisobot va prognozlash.** Oliy ta'lim tashkilotlari tarixiy ma'lumotlarni tahlil qilish asosida talabalar natijalarini prognoz qilishlari, talabani o'qitishda qo'shimcha kuch sarflashlari mumkin. Bu esa muassasaning umumiy faoliyatiga ta'sir qiladi.

Innovatsiyalar oliy ta'limda muhim o'zgarishlarni amalga oshirmoqda, o'qitish, o'rganish va boshqaruvni takomillashtiradi [4]. Ushbu yutuqlar jarayonlarni soddalashtiradi. Masofadan o'qitishni osonlashtiradi va talabalarning faolligini yaxshilaydi. Shulardan kelib chiqib, viloyat oliy ta'lim tizimida qo'llaniladigan innovatsion yo'nalishlari quyidagilardan iborat bo'ladi:

- **Canvas.** Bu onlayn, gibrid va an'anaviy guruhi muhitini qo'llab-quvvatlaydigan keng qo'llaniladigan ta'limni boshqarish tizimi hisoblanadi (LMS).

- **Doska (Blackboard).** Blackboard ilg'or o'qitish vositalari bilan o'quv tajribasini oshirish uchun mo'ljallangan keng qamrovli LMS dasturi bo'lib hisoblanadi.

- **Moodle.** Moodle - moslashuvchanligi va sozlash imkoniyatlari bilan mashhur bo'lgan ochiq manbali LMS dasturidir.

- **Ta'lim uchun Google ish maydoni.** Ta'lim uchun Google ish maydoni aloqa, hamkorlik va mahsuldorlik uchun bulutga asoslangan vositalar to'plamini taklif etadi.

- **Microsoft jamoalari.** Microsoft Teams dasturi Office 365 bilan integratsiyalashgan, aloqa va jamoaviy ishni osonlashtiradigan hamkorlik platformasiga asoslanadi.
- **Zoom (kattalashtirish).** Zoom dasturi virtual sinflar va masofadan o'qitishni qo'llab-quvvatlaydigan utakchi videokonferens aloqa vositasi bo'lib hisoblanadi.
- **Slack (bo'shashish).** Slack jamoaviy hamkorlik va muloqotni osonlashtirish uchun mo'ljallangan xabar almashish platformasi bo'lib qaraladi.
- **Turnitin.** Turnitin akademik yaxlitlikni saqlashga yordam beradigan plagiatni aniqlash dasturi bo'lib qaraladi.
- **Panopto.** Panopto ta'lim muassasalarida video tarkibni yozib olish, jonli translyatsiya qilish va boshqarish uchun videoplatformaga asoslanadi.
- **Hamma joyda so'rov (Poll).** Hamma joyda so'rov jonli so'rovlar, viktorinalar va fikr-mulohazalar orqali talabalarni jalb qilish uchun interaktiv vosita bo'lib xizmat qiladi.
- **Ularga Kahoot dasturi ham kiradi.** Kahoot qiziqarli viktorinalar va interaktiv darslarni yaratish uchun ishlatiladigan o'yinga asoslangan o'quv platformasi bo'lib qaraladi.
- **Edmodo.** Edmodo o'qituvchilar, talabalar va ota-onalarni sinfda hamkorlik qilish uchun bog'laydigan ta'lim tarmog'i bo'lib qaraladi.
- **Coursera.** Coursera eng yaxshi universitetlar kurslari, sertifikatlari va darajalarini taklif qiluvchi onlayn ta'lim platformasi bo'lib hisoblanadi.
- **LinkedIn dasturi.** LinkedIn Learning sanoat mutaxassislari tomonidan o'qitiladigan video kurslarning keng kutubxonasini taqdim etadi.
- **Yuqori shapka (Top Hat).** Top Hat o'quvchilarni interaktiv tarkib, savollar va munozaralar orqali jalb qiladigan faol o'quv platformasidir.
- **Udemy.** Udemy turli sohalardagi kurslarni taklif qiluvchi onlayn ta'lim platformasi bo'lib sanaladi.
- **Asana.** Asana jamoalarga o'z ishlarini tashkil qilish va boshqarishda yordam beradigan loyihalarni boshqarish vositasi bo'lib xizmat qiladi.
- **Trello.** Trello vazifalarni tartibga solish uchun taxtalar, ro'yxatlar va kartalardan foydalanadigan vizual loyihalarni boshqarish vositasi bo'lib qaraladi.
- **Basecamp.** Basecamp ish oqimlarini soddalashtirish uchun mo'ljallangan loyihalarni boshqarish va jamoaviy aloqa vositasi bo'lib xizmat qiladi.
- **Evernote.** Evernote foydalanuvchilarga o'z yozuvlarini samarali tartibga solish va boshqarishda yordam beradigan eslatma olish dasturi bo'lib qaraladi.
- **Tushuncha (Notion).** Bu eslatmalar, vazifalar, ma'lumotlar bazalari va hamkorlik uchun birma-bir ish maydonini belgilaydi.
- **Dropbox.** Dropbox foydalanuvchilarga fayllarni osongina saqlash va almashish imkonini beruvchi bulutli saqlash yechimini bildiradi.
- **Quti (Box).** Box biznes va ta'lim muassasalari uchun bulutli tarkibni boshqarish va fayllarni almashish xizmatini ifodalaydi.
- **Grammarly.** Bu foydalanuvchilarga grammatika, imlo va uslub masalalarini tekshirish orqali yozuvlarini yaxshilashga imkon beradigan yozuv yordamchisi bo'lib qaraladi.
- **Zapier.** Zapier - turli ilovalarni bog'laydigan va ish oqimlarini avtomatlashtiradigan vositadir.

- **Viktorina (Quizlet).** Quizlet o'quvchilarga o'quv vositalari va o'yinlar orqali ma'lumotlarni o'rganish imkonini beruvchi onlayn ta'lim vositasi bo'lib qaraladi.

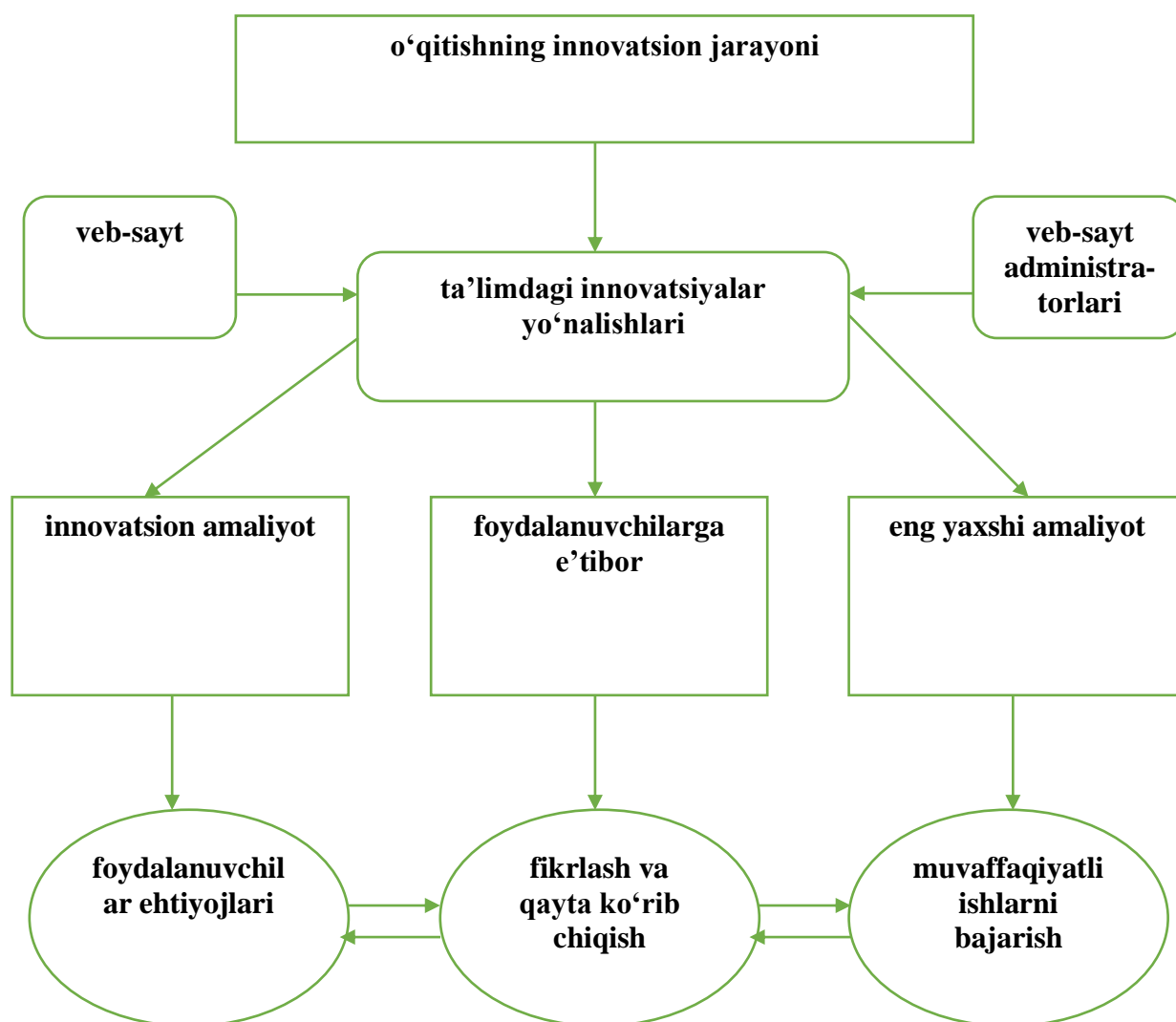
- **Mentimetr.** Mentimetr o'qituvchilarga real vaqtda fikr-mulohazalar bilan qiziqarli taqdimotlar yaratishga imkon beruvchi interaktiv taqdimot vositasi bo'lib xizmat qiladi.

- **Piazza.** Piazza talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni osonlashtiradigan, hamkorlikda o'rganishni targ'ib qiluvchi savol-javob platformasini anglatadi.

- **Flipgrid.** Flipgrid talabalar va o'qituvchilarga qisqa videofilmlarni yaratish va almashish imkoniyatini beradigan video munozara platformasi bo'lib qaraladi.

- **Labster.** Labster talabalarga onlayn laboratoriya tajribalarini va virtual laboratoriya simulyatsiyalarini taklif etadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, viloyat oliy ta'lim sohasida veb-saytlarga asoslangan "onlayn ta'lim" modeli taklif etildi. **Ushbu model doirasida veb-sayt tashkil qilinadi. Uning viloyatning har bir tuman va shaharlarida 1 nafardan administratorlari boshqaradi** (1-rasm).

1-rasm. Xorazm viloyati oliy ta'lim sohasini veb-saytlarga asoslangan innovatsion rivojlanish modeli¹

¹ Muallif ishlamasi.

Ushbu 1-rasmga asosan, jami bo'lib viloyatda onlayn ta'lim xizmatlarini keng rivojlantirish va ushbu sohada 20 ga yaqin yangi ish o'rinlarini yaratish mumkin.

Oliy ta'limda xizmatlar ko'rsatishni innovatsion rivojlantirish asosida biznes va iqtisodiyot, informatika va axborot tizimi, ijtimoiy tadqiqotlar, o'qituvchilar ta'limi, lingvistik va ekologik fanlarni rivojlantirish mumkin. Bundan tashqari, avvalgi xizmatlarni o'rganish tizimlarini taqqoslash shuni ko'rsatdiki, ularning aksariyati subyektga yo'naltirilib, xususan institutsionalizatsiya va amaliy jihatlarni tadqiq qilishga qaratiladi.

Xulosa shuki, viloyat oliy ta'lim tizimini innovatsion rivojlantirish ta'limni boshqarish tizimini (LMS) takomillashtirishga asoslanadi. Natijada, o'quv jarayonining barcha jabhalarini boshqaradigan asosni ta'minlaydigan dasturiy ta'minotga asoslanadi. Bu esa o'quv tarkibini joylashtiradigan, yetkazib beradigan va kuzatadigan joy bo'lib qaraladi. Bu muhim bo'lib, o'quv materiallarini markazlashtiradi, onlayn ta'limni qo'llab-quvvatlaydi, talabalarning rivojlanishini kuzatishga imkon beradi hamda talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi aloqani osonlashtiradi. **LMS dasturini tanlash** foydalanish qulayligi, sozlash imkoniyatlari, integratsiya imkoniyatlari, narx va muassasa ehtiyojlari kabi omillarni ko'rib chiqishga asoslanadi. Ommabop tanlovlar tarkibiga kanvas, doska va Moodle kiradi.

Viloyat oliy ta'lim sohasida bulutga asoslangan vositalar bir nechta afzalliklarni taklif etadi. Jumladan, istalgan joydan oson kirish, real vaqt rejimida hamkorlik qilish, IT dasturiga texnik xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytirish va kengaytiriladigan saqlash yechimlariga asoslanadi. Ular shaxsiy va masofaviy ta'lim muhiti uchun zarur bo'lgan muloqot va jamoaviy ishni osonlashtiradi. Zoom kabi videokonferes aloqa esa vositalari yuqori sifatli video va audio, ekran almashish, guruh ishi uchun ajratilgan xonalar va keyinchalik ko'rib chiqish uchun yozib olish xususiyatlarini taqdim etish orqali virtual sinflarni qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu vositalar masofaviy muhitda shaxsan o'rganishning interaktiv jihatlarni takrorlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Будажданаева Д.Ц.-Д. Особенности и проблемы развития регионального рынка услуг высшего профессионального образования. // Региональная экономика: теория и практика, 10 (193), 2011. - с. 60.

2. <https://studfile.net/preview/3966205/page:5/>

3. Сухенко Н.В. Образовательные услуги вузов. // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал), №2(10), 2012.

4. <https://medium.com>

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- 4.0 International License (CC - BY 4.0)

